

Інна ДАВИДЕНКО

здобувачка освітньо-професійної програми «Державна служба», ЗУНУ
Науковий керівник – к.е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія ЗУНУ Богдан МАЛИНЯК

РОЗРОБЛЕННЯ БЮДЖЕТУ ДЛЯ ГРОМАДЯН ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Бюджетна децентралізація в Україні – це комплекс змін до існуючого станом на початок 2014 року законодавства, основною метою якого є передача значних повноважень, ресурсів, відповідальності та бюджетів від органів державного управління до органів місцевого самоврядування. З точки зору формування механізму ефективного управління місцевими бюджетами, підхід до природи бюджету має ґрунтуватися на його репрезентативності в умовах демократії, участі громадян у бюджетному процесі та у процедурах демократичних погоджень пріоритетів бюджетної політики. Кожен громадянин має право знати на що і як витрачаються сплачені ним податки. Адже бюджет – це найпотужніший інструмент місцевих рад для задоволення потреб і пріоритетів жителів територіальної громади. А прозорість використання цих коштів є однією із складових демократичного суспільства.

Високий рівень прозорості бюджетного процесу є обов'язковою вимогою для демократичного суспільства. Прозорість бюджетного процесу й активна участь усіх зацікавлених сторін, у тому числі громадян, є важливими для розробки ефективного бюджету, спрямованого на вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку держави.

Завдяки прозорості та відкритості забезпечується зворотній зв'язок між органом державного управління та громадянами, завдяки чому підвищується рівень ефективності управління бюджетним процесом з одного боку та ступінь довіри громадян до органів влади з іншого [1]. Отже, прозорість використання публічних коштів має велике значення для довіри населення до керівництва громади.

Інституційні передумови для оприлюднення інформації про бюджет, на нашу думку, полягають у тому, що в українському суспільстві діють певні, зокрема, неформальні норми, що заохочують відповідальне ставлення до використання спільних коштів певної громади.

В умовах розвитку демократичних відносин в Україні та посилення самостійності місцевого самоврядування, набувають ваги політичні передумови для оприлюднення інформації про місцеві бюджети. Враховуючи специфіку функціонування влади в умовах демократії обидві сторони зацікавлені в оприлюдненні інформації про бюджет. Якщо владні структури зазвичай оприлюднюють інформацію, що стосується досягнутих успіхів у бюджетній політиці, то представники опозиції мають більше стимулів надавати населенню інформацію, що стосується недоліків формування і використання бюджету. Дієвим стимулом для такої діяльності є завоювання прихильності з боку виборців з метою одержання перемоги на виборах. Таким чином, розвиток політичної конкуренції слугує важливим чинником усестороннього інформування населення про перебіг бюджетного процесу на місцевому рівні.

З метою впорядкування та унормування процедур на кожній стадії бюджетного процесу на місцевому рівні для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються місцевими радами та досягнення сталого розвитку територіальних громад, органи місцевого самоврядування зазвичай розробляють і затверджують бюджетні регламенти. Бюджетний регламент визначає організаційно-процедурні питання щодо складання, розгляду та затвердження прогнозу місцевого бюджету, підготовчої роботи перед складанням проекту бюджету, складання та розгляду проекту бюджету, затвердження, внесення змін та виконання бюджету, подання та затвердження звітності про виконання місцевого.

У місцевих радах часто започатковують добрі практики інформування мешканців громади про основні положення бюджету в доступній для громадян формі. Зокрема, розробляються буклети «Бюджет для громадян». Ефект від цієї роботи посилюється в разі розміщення електронної версії буклета на офіційній сторінці міської ради в розділі «Бюджет». Практика якісного інформування членів громади про бюджет громади є свідченням дотримання високих стандартів бюджетної прозорості. Це створює добрі передумови для активізації участі громадськості у бюджетному процесі.

Бюджет для громадян розробляють для ознайомлення громадян з завданнями і пріоритетними напрямками бюджетної політики, основними умовами формування і виконання бюджетів, джерелами доходів бюджетів, обґрунтуваннями бюджетних витрат, планованими і досягнутими результатами використання бюджетних асигнувань, а також залучення громадян до обговорення бюджетних рішень.

Жителям громади важливо включитися до планування бюджету. При підготовці бюджету для громадян варто розкрити джерела надходжень, а у розділі, присвяченому видаткам бюджету доцільно показати, де опинились гроші громадян після сплати податків. Цей розділ також зазвичай є більш цікавим для жителів, а отже, може потребувати і представлення більш деталізованої інформації [6].

Метою поширення бюджету для громадян є підвищити рівень розуміння населенням бюджетних процесів у своїх громадах та усвідомлення своєї ролі в них. Навряд чи можна очікувати, що громадськості буде достатньо дізнатись, скільки громада отримує трансфертів та збирає податків, а також які суми витрачає на заробітну плату. З високою імовірністю пересічній людині хочеться дізнатись про бюджет щось осяжне, те, що можна побачити на свої очі, помацати своїми руками, походити своїми ногами.

В сучасних умовах децентралізації та розвитку демократії, досить важливою є участь членів територіальної громади у процесах підготовки та ухвалення управлінських рішень, а також контролю за їх виконанням. На нашу думку, саме повноцінна участь громадськості в управлінні місцевими фінансами є ключовим елементом у забезпечення принципу субсидіарності. Адже метою цього принципу є не лише розподіл повноважень та встановлення меж їхнього делегування, а й створення дієвих механізмів здійснення місцевого самоврядування.

Головними перешкодами на шляху ефективнішого запровадження та розвитку цих механізмів залишається недовіра громадян до органів влади, недостатня співпраця між зацікавленими сторонами, наявний обмежений доступ до інформації, відсутність державної стратегії щодо питань посилення участі громадян у прийнятті рішень.

Отже, прозорість бюджету є основним компонентом підзвітності влади і надає можливість громадянам брати участь у бюджетному процесі завдяки встановленню зворотного зв'язку з розробниками державної політики.

Список використаних джерел:

1. Бобриненко В., Бойко А., Болтовська Л. та ін. Методологія оцінки прозорості місцевих бюджетів : за ред.: Голинської О. В., Матвієнко А. О. К., 2017. 72 с.
2. Бойко Ю. І. Децентралізаційні аспекти місцевого самоврядування. Економіка та держава. 2017. № 3.
3. Дем'янюк А. В. Прозорість бюджету та участь громадськості у бюджетному процесі, 2016, випуск 6.

4. Європейська хартія місцевого самоврядування. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
5. Ливдар М. В., Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю. Прозорість бюджету та залучення громадськості до бюджетного процесу на місцевому рівні, 2018, випуск 17.
6. Матвієнко А. Бюджет громади людською мовою: за ред. Ю. Ткачук. К., 2020. 41 с.
7. Малиняк Б. С. Залучення інститутів громадянського суспільства до управління місцевими бюджетами: сучасний стан і шляхи вдосконалення. Вісник ТНЕУ №1. 2010.
8. Матвієнко А. Бюджет громади людською мовою: за ред. Ю. Ткачук. К., 2020. 41 с.

Лілія ДЕМЧАН

здобувачка освітньо-професійної програми

«Менеджмент закладів охорони здоров'я», ЗУНУ

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Руслан АВГУСТИН

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ КОМУНІКАЦІЙ НА РІВНІ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Комунікаційний процес визнаний необхідною умовою становлення, розвитку і функціонування всіх соціальних систем, він є інструментом побудови громадянського суспільства в державі [1].

ВООЗ документом «Основи європейської політики та стратегія для ХХІ століття» визначає необхідність підвищення рівня розвитку систем та послуг інформаційного забезпечення охорони здоров'я і визначає відповідні напрямки комунікаційної діяльності [2]. Із десяти основних функцій громадської охорони здоров'я ВООЗ одну визначає як комунікацію в інтересах громадської охорони здоров'я, вказуючи, що це мистецтво та техніка інформування окремих громадян, установ та різних аудиторій громадськості, впливу на них і створення у них позитивної мотивації відносно важливих питань та детермінант здоров'я [3].

Відповідно до поставленої мети нами розроблено модель управління комунікаціями на рівні закладу охорони здоров'я (рис. 1). Вона складається з суб'єкту, об'єкту управління та блоку наукового регулювання.